

Standardi za učenca 21. stoletja

ALA American
Library
Association

Ameriško knjižničarsko združenje

Ljubljana

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije

2011

Standardi
za učenca
21. stoletja

Naslov izvirnika

Standards for the 21st-Century Learner
Chicago: American Association of School Librarians, 2007
© American Library Association

Avtorizirani prevod

American Association of School Librarians
Chicago, Illinois

Iz angleščine prevedla

Polona Vilar

Strokovni pregled

Majda Steinbuch

Jezikovni pregled

Tine Logar

ISBN 978-961-6683-20-3

Kopiranje in razširjanje dokumenta v komercialne namene ni dovoljeno.
Publikacija je izšla ob podpori Ministrstva za kulturo Republike Slovenije.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

027.8-051:37(0.034.2)

STANDARDI za učenca 21. stoletja [Elektronski vir] / iz
angleščine prevedla Polona Vilar. - El. knjiga. - Ljubljana : Zveza
bibliotekarskih društev Slovenije, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.zbds-zveza.si/dokumenti/standardi-za-ucenca.pdf>. - Prevod dela: Standards for the 21st century learner

ISBN 978-961-6683-20-3

256321280

K a z a l o

Splošna prepričanja	5
Raziskovanje, spraševanje, kritično mišljenje in pridobivanje znanja	7
Sklepanje, informirano odločanje, uporaba znanja v novih situacijah in ustvarjanje novega znanja	9
Izmenjava znanja ter etično in produktivno sodelovanje vseh članov naše demokratične družbe	11
Ukvarjanje z osebno in estetsko rastjo	13
Učenci 21. stoletja	15

Splošna prepričanja

Branje je okno v svet. Branje je temeljna spretnost, ki omogoča učenje, osebno rast in užitek. Sposobnost branja in razumevanja sporočil v vseh oblikah (npr. slik, videa, tiska) in vseh kontekstih je ključni kazalnik učenčeve uspešnosti v šoli in življenju sploh. Kot spretnost vseživljenjskega učenja branje presega dekodiranje in razumevanje in sega do interpretacije in razvoja novih spoznanj.

Raziskovanje in spraševanje zagotavljata okvir za učenje. Posameznik postane neodvisen učenec, če poleg teh spretnosti usvoji tudi sposobnost njune uporabe, obenem pa še razumevanje lastnih odgovornosti ter sposobnost samoopazovanja in samoocenjevanja. Vsi ti štirje združeni elementi sestavljajo učenca, ki je lahko uspešen v kompleksnem informacijskem okolju.

Učenje etičnega vedenja je nujno pri uporabi informacij. V današnjem vse bolj globalnem svetu je treba učenca naučiti etičnega vedenja pri iskanju raznolikih perspektiv, zbiranju in uporabi informacij ter odgovorne in varne uporabe družbenih orodij.

Tehnološke spretnosti so odločilne za bodoče zaposlitvene potrebe. Današnji učenci morajo razviti informacijske spretnosti, ki jim bodo omogočale uporabo tehnologije kot pomembno orodje za učenje že danes in tudi v prihodnje.

Enakopraven dostop je ključni element izobraževanja. Vsi otroci si za služijo enakopraven dostop do knjig in branja, informacij in informacijske tehnologije v okolju, ki je varno in spodbudno za učenje.

Definicija informacijske pismenosti postaja s spremembo virov in tehnologij vse bolj kompleksna. Informacijska pismenost je napredovala od preproste definicije uporabe referenčnih virov za iskanje in najdenje informacij. Pridružile so se ji mnoge pismenosti, vključno z digitalno, vizualno, besedilno in tehnološko kot odločilne spretnosti za to stoletje.

Nenehno naraščanje količine informacij in njihova vse večja razširjenost od posameznikov zahtevata razvoj mišljenja, ki jim bo omogočilo samostojno učenje. Količina informacij, ki je dostopna učencem, pogojuje, da vsak posameznik pridobi spretnosti za izbiro, vrednotenje in uporabo informacij na primeren in učinkovit način.

Učenje ima družbeni okvir. Priložnosti za izmenjavo in učenje z drugimi bogatijo učenje. Učenci morajo razviti spretnosti za izmenjavo znanja in učenje z drugimi tako v osebnih situacijah kot tudi z uporabo tehnologije.

Šolske knjižnice so nujno potrebne pri razvoju učnih spretnosti. Šolske knjižnice zagotavljajo enakopravni fizični in intelektualni dostop do virov in orodij, ki so potrebni za učenje v toplem, spodbudnem in varnem okolju. Šolski knjižničarji sodelujejo z drugimi pri zagotavljanju poučevanja, učnih strategij in praktične uporabe temeljnih učnih spretnosti, ki so potrebne v 21. stoletju.

► **Učenci uporabljajo spretnosti, vire in orodja za:**

1. raziskovanje, spraševanje, kritično mišljenje in pridobivanje znanja,
2. sklepanje, informirano odločanje, uporabo znanja v novih situacijah in ustvarjanje novega znanja,
3. izmenjavo znanja ter etično in produktivno sodelovanje kot člani naše demokratične družbe,
4. ukvarjanje z osebno in estetsko rastjo.

1. Raziskovanje, spraševanje, kritično mišljenje in pridobivanje znanja

1.1 Spretnosti

- 1.1.1 Pridobivanje znanja na temelju raziskovalnega procesa za šolske predmete, povezovanje resničnega sveta in uporaba tega procesa za lastno življenje.
- 1.1.2 Uporaba predznanja kot okvir za novo učenje.
- 1.1.3 Razvijanje in plemenitenje vrste vprašanj, ki uokvirjajo iskanje, za novo razumevanje.
- 1.1.4 Najdenje, vrednotenje in izbira primernih virov za odgovore na vprašanja.
- 1.1.5 Vrednotenje informacij, najdenih v izbranih virih na temelju natančnosti, zanesljivosti, ustreznosti potrebam, pomembnosti ter glede na družbeni in kulturni okvir.
- 1.1.6 Branje, gledanje in poslušanje informacij, predstavljenih v kakršni koli obliki (npr. besedilne, vizualne, v množičnih medijih, digitalne), da bi razumeli pomen in sklepali.
- 1.1.7 Razumevanje smisla in pomena informacij, zbranih iz različnih virov, z identifikacijo napačnih pojmov in razlag, glavnih in spremljajočih idej, nasprotujočih si informacij in stališč ali pristranskosti.
- 1.1.8 Izkazovanje obvladovanja tehnoloških orodij za dostopanje do informacij in raziskovanje.
- 1.1.9 Sodelovanje z drugimi za razširitev in poglobljanje razumevanja.

1.2 Delovanje

- 1.2.1 Izražanje iniciativnosti in aktivnosti s postavljanjem vprašanj in odgovorov, ki presegajo zbiranje površnih dejstev.
- 1.2.2 Izkazovanje samozavesti in lastne iniciativnosti s samostojnim odločanjem pri izbiri virov in informacij.

- 1.2.3 Izkazovanje ustvarjalnosti z uporabo različnih virov in formatov.
- 1.2.4 Vzdrževanje kritične naravnosti s presojanjem veljavnosti in točnosti vseh informacij.
- 1.2.5 Izkazovanje prilagodljivosti, tako da se po potrebi spremeni osrednja točka raziskovanja, vprašanja, virov ali strategije, kadar je to potrebno za doseganje uspeha.
- 1.2.6 Izražanje čustvene trdnosti z vztrajanjem pri iskanju informacij kljub oviram.
- 1.2.7 Izražanje vztrajnosti z nadaljnjim iskanjem informacij za oblikovanje širšega pogleda.

1.3 Odgovornosti

- 1.3.1 Spoštovanje avtorskih pravic in pravic intelektualne lastnine ustvarjalcev in proizvajalcev.
- 1.3.2 Iskanje različnih pogledov med zbiranjem in vrednotenjem informacij.
- 1.3.3 Upoštevanje etičnih in zakonskih smernic pri zbiranju in uporabi informacij.
- 1.3.4 Prispevanje k izmenjavi idej v učeči se skupnosti.
- 1.3.5 Odgovorna raba tehnologije.

1.4 Strategije samoocenjevanja

- 1.4.1 Spremljanje učinkovitosti in napredka lastnih procesov iskanja informacij in prilagajanja, če je potrebno.
- 1.4.2 Uporaba interakcije z učitelji in vrstniki ter njihovih povratnih informacij za usmerjanje lastnega procesa raziskovanja.
- 1.4.3 Spremljanje zbranih informacij in ocenjevanje morebitnih vrzeli ali pomanjkljivosti.
- 1.4.4 Iskanje primerne pomoči, kadar je to potrebno.

2. Sklepanje, informirano odločanje, uporaba znanja v novih situacijah in ustvarjanje novega znanja

2.1 Spretnosti

- 2.1.1 Nadaljevanje raziskovalnega procesa, ki temelji na spraševanju, tako da se spretnosti kritičnega mišljenja (analiza, sinteza, vrednotenje, organizacija) uporabijo pri informacijah in znanju za izgradnjo novega razumevanja, oblikovanja sklepov in ustvarjanja novega znanja.
- 2.1.2 Organizacija znanja tako, da je uporabno.
- 2.1.3 Uporaba strategij za oblikovanje sklepov na podlagi informacij ter uporaba znanja pri šolskih predmetih, v situacijah iz resničnega življenja in pri nadaljnjem raziskovanju.
- 2.1.4 Uporaba tehnoloških in drugih informacijskih orodij za analizo in organizacijo informacij.
- 2.1.5 Sodelovanje z drugimi zaradi izmenjave idej, razvijanja novega razumevanja, odločanja in reševanja problemov.
- 2.1.6 Uporaba spretnosti pisanja, medijske in vizualne pismenosti in tehnologije za ustvarjanje izdelkov, ki izražajo novo razumevanje.

2.2 Delovanje

- 2.2.1 Izkazovanje prožnosti pri uporabi virov s prilagoditvijo informacijske strategije vsakemu viru posebej in z iskanjem dodatnih virov, kadar ni mogoče oblikovati jasnih sklepov.
- 2.2.2 Uporaba divergentnega in tudi konvergentnega mišljenja za oblikovanje alternativnih sklepov in njihovo preverjanje na podlagi dokazov.
- 2.2.3 Zavzemanje kritičnega odnosa do oblikovanja sklepov z upoštevanjem dejstva, da vzorec dokazov vodi k odločitvi ali sklepu.
- 2.2.4 Izkazovanje osebne storilnosti z dokončanjem izdelkov, ki izražajo učenje.

2.3 Odgovornosti

- 2.3.1 Povezovanje razumevanja z resničnostjo.
- 2.3.2 Upoštevanje raznolikih in globalnih vidikov pri oblikovanju sklepov.
- 2.3.3 Uporaba veljavnih informacij in argumentiranih sklepov pri oblikovanju etičnih odločitev.

2.4 Strategije samoocenjevanja

- 2.4.1 Določanje ravnanja glede na informacije (sprejeti, zavrniti, spremeniti).
- 2.4.2 Razmišljanje o sistematičnem procesu in vrednotenje celovitosti raziskovanja.
- 2.4.3 Prepoznavanje novega znanja in razumevanja.
- 2.4.4 Razvoj smernic za nadaljnje raziskovanje.

3. Izmenjava znanja ter etično in produktivno sodelovanje vseh članov naše demokratične družbe

3.1 Spretnosti

- 3.1.1 Zaključevanje raziskovalnega procesa, ki temelji na spraševanju, z izmenjavo novega razumevanja in razmišljanjem o naučenem.
- 3.1.2 Udeležba in sodelovanje v družbeni in intelektualni mreži učečih se posameznikov.
- 3.1.3 Uporaba spretnosti pisanja in govora za učinkovit prenos novega razumevanja.
- 3.1.4 Uporaba tehnologije in drugih informacijskih orodij za organizacijo in prikaz znanja in razumevanja, tako da ga drugi lahko vidijo, uporabljajo, vrednotijo.
- 3.1.5 Povezovanje učenja z vidiki skupnosti.
- 3.1.6 Etična in odgovorna uporaba informacij in tehnologije

3.2 Delovanje

- 3.2.1 Dokazovanje sposobnosti vodenja in samozavesti s predstavljanjem idej drugim tako v formalnih kot tudi neformalnih situacijah.
- 3.2.2 Izražanje družbene odgovornosti z aktivnim sodelovanjem z drugimi v učnih situacijah in s prispevanjem vprašanj in idej v skupinskih razpravah.
- 3.2.3 Dokazovanje sposobnosti za timsko delo s produktivnim sodelovanjem z drugimi.

3.3 Odgovornosti

- 3.3.1 Spodbujanje in spoštovanje raznolikih pogledov med iskanjem informacij, pri sodelovanju z drugimi in udeležbi v skupnosti.
- 3.3.2 Spoštovanje različnih interesov in izkušenj drugih, iskanje raznolikih pogledov in stališč.
- 3.3.3 Uporaba spretnosti, povezanih z znanjem in informacijami za vključevanje v javne pogovore in razprave, povezane s skupnim dobrim.

- 3.3.4 Ustvarjanje izdelkov, ki so povezani z avtentičnimi, resničnimi življenjskimi situacijami.
- 3.3.5 Prispevek k izmenjavi idej znotraj učeče se skupnosti in prek njenih meja.
- 3.3.6 Uporaba informacij in znanja v službi demokratičnih vrednot.
- 3.3.7 Spoštovanje načel intelektualne svobode.

3.4 Strategije samoocenjevanja

- 3.4.1 Ocenjevanje procesov, ki so vodili do učenja, z namenom kritičnega ovrednotenja strategij in učinkovitejšega učenja v prihodnje.
- 3.4.2 Ocenjevanje kakovosti in učinkovitosti izdelka učenja.
- 3.4.3 Ocenjevanje lastne zmožnosti dela z drugimi v skupini z vrednotenjem različnih vlog, vodenjem in spoštovanjem pogledov in stališč drugih.

4. Ukvarjanje z osebno in estetsko rastjo

4.1 Spretnosti

- 4.1.1 Branje, ogledovanje in poslušanje za užitek in osebno rast.
- 4.1.2 Raznoliko in tekoče branje zaradi povezovanja s seboj, svetom in prejšnjim branjem.
- 4.1.3 Odzivanje na literaturo in ustvarjalne izraze idej v različnih oblikah in zvrsteh.
- 4.1.4 Iskanje informacij v različnih oblikah in zvrsteh za lastno učenje.
- 4.1.5 Povezovanje idej z lastnimi interesi in predhodnim znanjem ter izkušnjami.
- 4.1.6 Organizacija lastnega znanja za enostaven priklic.
- 4.1.7 Uporaba družbenih mrež in informacijskih orodij za zbiranje in izmenjavo informacij.
- 4.1.8 Uporaba ustvarjalnih in umetniških oblik za lastno učenje.

4.2 Delovanje

- 4.2.1 Izražanje radovednosti z ukvarjanjem z različnimi interesi in viri.
- 4.2.2 Prikazovanje motivacije z iskanjem informacij za odgovore na osebna vprašanja in interese, s preizkušanjem raznolikih oblik in zvrsti ter z izražanjem pripravljenosti za preseganje šolskih ali akademskih zahtev.
- 4.2.3 Odprtost za nove ideje z upoštevanjem različnih mnenj, spreminjanje lastnega mnenja ali sklepov, kadar je sprememba podprta z dokazi, in iskanje informacij za nove ideje, na katere se naleti pri šolskih, akademskih ali osebnih izkušnjah.
- 4.2.4 Spoštovanje literature z odločanjem za branje za užitek in zanimanjem za različne literarne zvrsti.

4.3 Odgovornosti

- 4.3.1 Sodelovanje v družbeni izmenjavi idej, tako elektronsko kot tudi osebno.
- 4.3.2 Zavedanje, da so viri ustvarjeni za različne namene.

- 4.3.3 Iskanje priložnosti za ukvarjanje z osebno in estetsko rastjo.
- 4.3.4 Izražanje varnega in etičnega vedenja v osebni elektronski komunikaciji in interakciji.

4.4 Strategije samoocenjevanja

- 4.4.1 Prepoznavanje lastnih interesnih področij.
- 4.4.2 Zavedanje omejitev lastnega znanja.
- 4.4.3 Spoznanje, kako osredotočiti svoje napore v procesu osebnega učenja.
- 4.4.4 Razlaga novih informacij na temelju kulturnega in družbenega okvira.
- 4.4.5 Razvoj osebnih kriterijev za ocenjevanje učinkovitosti izražanja lastnih idej.
- 4.4.6 Vrednotenje lastne zmožnosti izbiranja virov, ki so zanimivi in privlačni ter obenem primerni osebnim interesom in potrebam.

► Učenci 21. stoletja

Spretnosti

Ključne sposobnosti, potrebne za razumevanje, učenje, razmišljanje in obvladovanje predmetov.

Delovanje

Trajna prepričanja in stališča, ki vodijo razmišljanje in intelektualno vedénje, ki ga je mogoče meriti z izvedenimi dejanji.

Odgovornosti

Običajno vedenje, ki ga izražajo samostojni učenci pri raziskovanju, preučevanju in reševanju problemov.

Strategije samoocenjevanja

Refleksija lastnega učenja, da bi lahko določili, ali so spretnosti, sposobnosti in odgovornosti učinkovite.

Ključno vprašanje

Ali je učenec prav usposobljen, da lahko naprej raziskuje temo ali predmet?

Ključno vprašanje

Ali je učenec nagnjen k mišljenju višjega nivoja in aktiven v kritičnem mišljenju, vse s ciljem pridobivanja in izmenjave znanja?

Ključno vprašanje

Ali se učenec zaveda, da temeljne poteze učenja v 21. stoletju terjajo samoodgovornost, ki se razteza dlje kot samo veščine in sposobnosti?

Ključno vprašanje

Ali lahko učenec sčasoma prepozna svoja močna in šibka področja in postane močnejši in samostojnejši učenec?

Založila in izdala
Zveza bibliotekarskih društev Slovenije
Turjaška 1, Ljubljana

Za izdajatelja
Melita Ambrožič

Oblikovanje in prelom
Mitja Visočnik

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

9 789616 683203